

Praha 8.2.2005

2

Sterilizace žen v České republice

Vzhledem ke zvýšenému zájmu, který byl poslední dobou v médiích věnován problematice sterilizací žen v České republice, přináší tato aktuální informace některé podrobnější údaje z této oblasti.

ÚZIS ČR eviduje a zpracovává počty hospitalizovaných podle pohlaví, věku, kraje, rodinného stavu, základní a dalších diagnóz a dalších kritérií. Tato aktuální informace se zabývá počty hospitalizovaných pacientek pro základní nebo další diagnózu sterilizace (Z30.2 dle Mezinárodní klasifikace nemocí - 10. revize) v daných letech. Výkon sterilizace spočívá v přerušení obou vejcovodů, takže je znemožněno putování vajíčka z vaječníků do dělohy. Vajíčko se potom ve vejcovodu beze zbytku vstřebá. Přerušení vejcovodů nemá žádný vliv na činnost vaječníků, hormonální zásobení těla a menstruační cyklus. V současné době se tyto výkony provádějí téměř výhradně laparoskopicky. Lepší podmínky pro provedení sterilizace jsou v době do 48 hodin po porodu a velmi jednoduchá je sterilizace ženy prováděná současně s císařským řezem.

V některých zemích, například v Holandsku a USA, je sterilizace jako moderní a nejspolehlivější antikoncepční metoda velmi oblíbená a hojně využívána. V České republice platí směrnice z roku 1972 (směrnice č. 1/1972 Věst. MZ o provádění sterilizace), podle které se sterilizace provádí buď jako léčebný zákrok na nemocných orgánech, nebo musí žadatelka mít nejméně čtyři žijící děti, je-li starší 35 let nejméně tři žijící děti.

V posledních letech u nás byly pro diagnózu sterilizace každoročně hospitalizovány necelé čtyři tisíce žen. Jejich počet od poloviny devadesátých let, kdy jich bylo pro sterilizaci hospitalizováno méně než tři tisíce, až do roku 1999 stoupal a přesáhl hranici čtyř tisíc. Poté nastal opětovný mírný pokles, ovšem v roce 2003 se počet pacientek hospitalizovaných pro sterilizaci opět zvýšil.

Vzhledem k měnícímu se počtu žen v plodném věku - potenciálních pacientek - jsou důležitější než absolutní čísla přepočty hospitalizovaných pro sterilizaci na 100 000 žen fertilního věku. Tento ukazatel má obdobný trend jako absolutní počet všech pacientek hospitalizovaných pro sterilizaci (viz graf). Tedy citelný nárůst až do roku 1999 (na 100 000 žen ve věku 15 - 49 let tehdy připadlo 168 hospitalizovaných pro sterilizaci, v roce 1995 to bylo pouze 105) a poté postupný mírný pokles až do opětovného zvýšení v roce 2003. (155 hospitalizovaných na 100 000 žen fertilního věku). To ale celorepublikově nedosáhlo hodnot z roku 1999. Z obecného trendu, který nastal po roce 1999, se vymyká několik krajů. V krajích Olomouckém a Moravskoslezském, v nichž byl obecně vyšší počet hospitalizovaných pacientek na 100 000 žen fertilního věku, jejich počet v roce 2003 hodnotu z roku 1999 převýšil. V Ústeckém kraji a na Vysočině přepočty hospitalizovaných

v roce 2003 dosáhl maxima z roku 1999. Naopak v Jihomoravském a Královéhradeckém kraji pokračoval pokles počtu pacientek hospitalizovaných pro sterilizaci na 100 000 žen fertálního věku započatý v roce 1999 i v roce 2003.

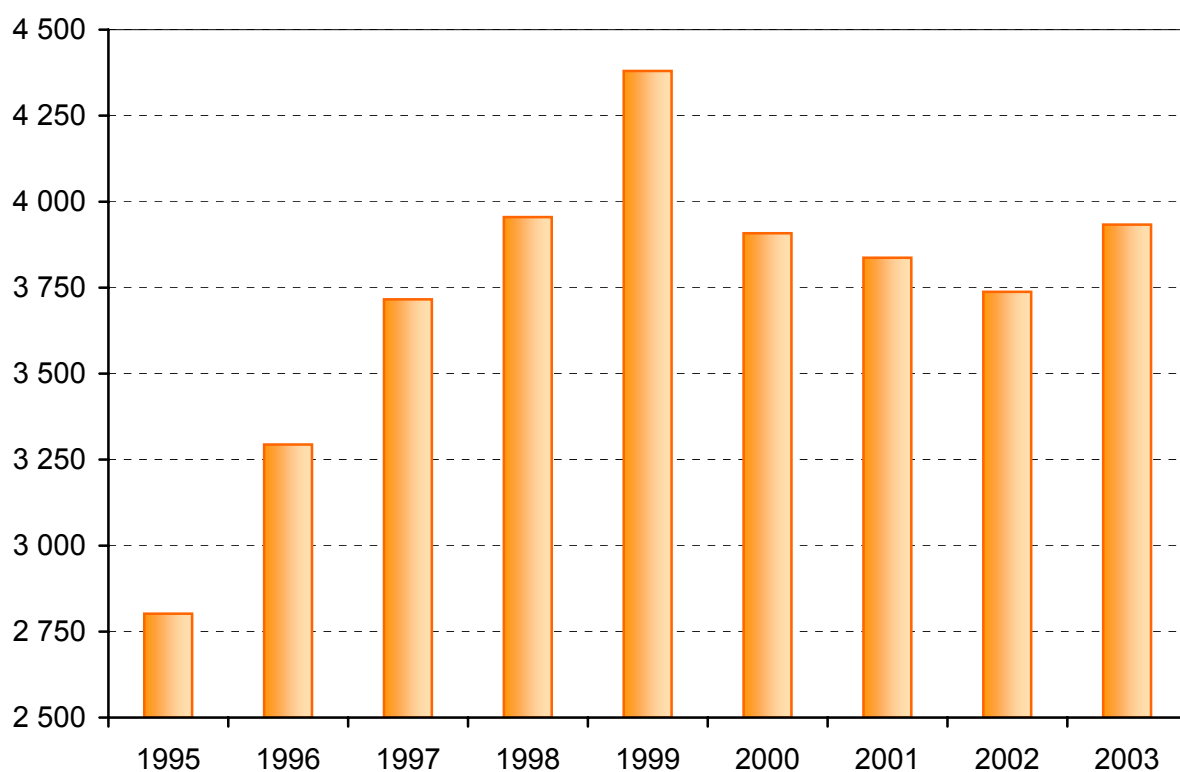
V roce 1995 let převládaly mezi hospitalizovanými pacientkami pro sterilizaci ženy ve věku 35 až 39 let. Během druhé poloviny 90tých let se jejich průměrný věk neustále zvyšoval. Jelikož je provedení sterilizace mimo zdravotní důvody vázáno na počet (4, respektive 3) žijících dětí, je možné, že tato změna nastala v souvislosti se zvýšením průměrného věku matek při porodu. V roce 2003 už bylo pro sterilizaci hospitalizováno nejvíce žen ve věku mezi 40. a 44. rokem života. Pouze v Praze, Libereckém a Královéhradeckém kraji bylo o něco více pacientek 35 až 39letých. Tyto tři kraje ovšem patří ke krajům, kde bylo pro sterilizaci hospitalizováno nejméně žen, tudíž zde hraje roli každá další pacientka navíc, a rozdíl oproti počtu pacientek ve věku 40 - 44 let není příliš vysoký.

Chceme-li počty hospitalizovaných v jednotlivých věkových skupinách očistit o zkreslení způsobené odlišným zastoupením věkových skupin v populaci, použijeme relativní údaj: počty hospitalizovaných podle věku na 100 000 žen dané věkové kategorie. I v tomto pohledu je patrné, že ačkoli v roce 1995 připadlo nejvíce hospitalizovaných na 100 000 na ženy ve věku 35 až 39 let, do roku 2003 se maximální hodnoty posunuly do věkové skupiny 40 až 44 let (celkem bylo v ČR na 100 000 žen ve věku 40 - 44 let 504 hospitalizovaných). Jedinými výjimkami byla Praha a Královéhradecký kraj, kde bylo více hospitalizovaných na 100 000 žen ve věku 35 až 39 let. V těchto krajích bylo pacientek hospitalizovaných pro sterilizaci celkově méně, i maximální hodnota (dosažená ve věkové skupině 35 - 39 let) dosahovala pouze zlomku maximální hodnoty republikové (364 hospitalizovaných v Královéhradeckém kraji a 180 v Praze).

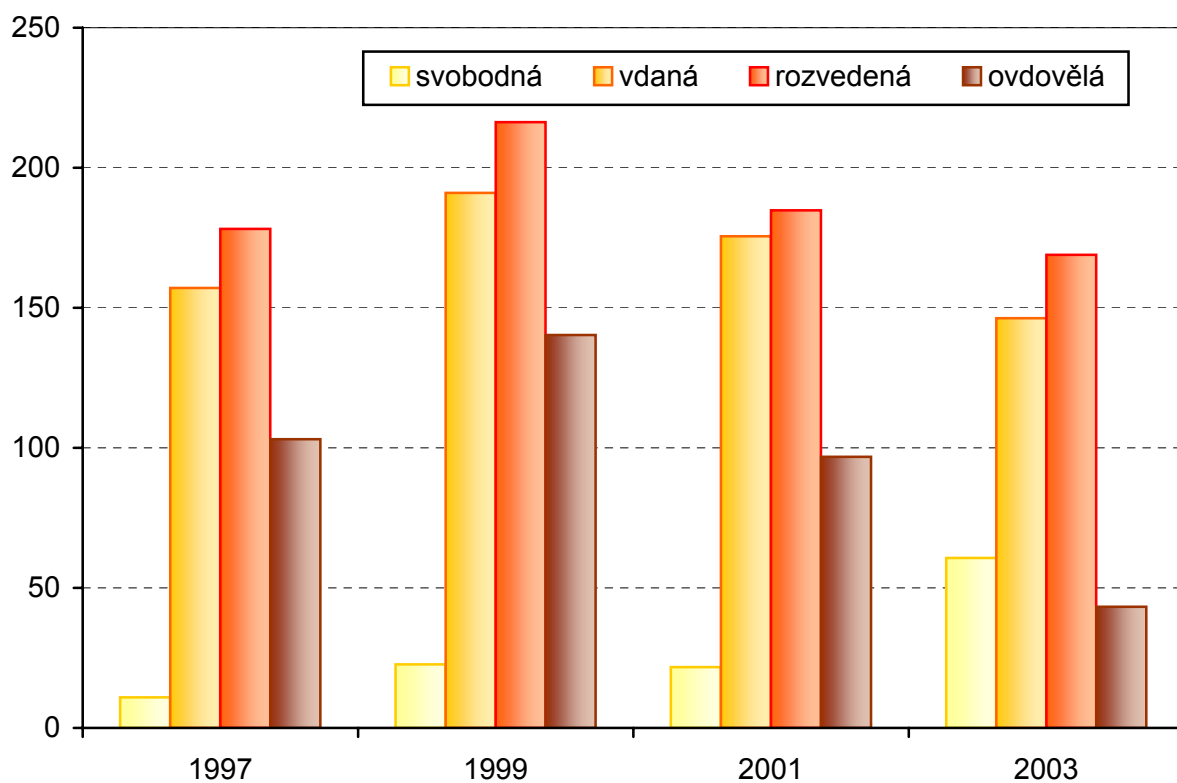
Pokud sledujeme pacientky hospitalizované pro sterilizaci podle jejich rodinného stavu, podle očekávání tvoří velkou většinu (75 %) ženy vdané. Další početnější skupinou jsou rozvedené ženy (18 %) a na vdovy, svobodné a družky připadá zbylých 7 %. Tento poměr se změní, když vztáhneme počty hospitalizovaných pro sterilizaci na 100 000 žen daného rodinného stavu a věku. Zde již v některých letech a v některých věkových skupinách převažovaly nad vdanými ženami ženy rozvedené a ovdovělé. Je to do značné míry dáno nízkými počty žen tohoto rodinného stavu v daných věkových skupinách.

Vypracovala: Mgr. Helena Chodounská

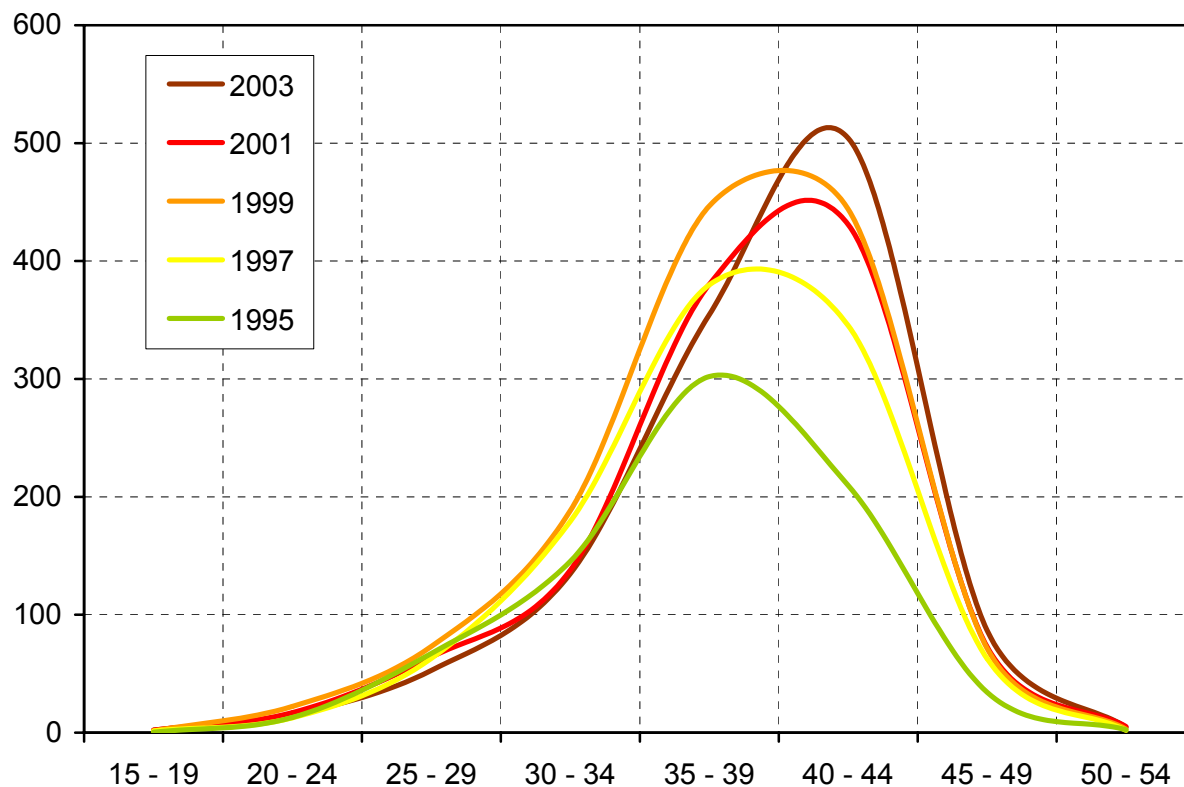
Pacientky hospitalizované pro sterilizaci (dg Z30.2)

Pacientky hospitalizované pro sterilizaci (dg. Z30.2) na 100 000 žen daného věku (15 - 54 let) a rodinného stavu

**Pacientky hospitalizované pro sterilizaci (dg. Z30.2)
na 100 000 žen daného věku**

**Struktura hospitalizovaných pro diagnózu Z30.2 (sterilizace),
rok 2003**

